

Химик по образование, стоковед по призвание (100 години от рождението на доц. Георги Кантурски)

С. Кантурска*

Ул. „Осми Приморски полк“ 122В, ап. 21, 9002 Варна
Ел. поща: sgkanturska@abv.bg

„Ред и дисциплина – това е ключът на успеха във всяка човешка дейност“. Запомнила съм тези думи от баща ми. Той ги повтаряше често и казваше: „Ред и дисциплина – това е математиката, ред и дисциплина – това е химията. Ред и дисциплина трябва да има във всичко!“ Така той винаги ме съветваше и напътстваше. Такова беше и неговото послание към младите хора, колегите и студентите, които толкова много ценеше.

Георги Любенов Кантурски е роден на 8 февруари 1913 г. в гр. Кюстендил. Той често разказва спомени от детството си – за старата възрожденска махала „Аджундар“, за топлата и лековита минерална вода, която струи от всяка чешма по улиците на града, за Банската градина, за парка „Хисарлъка“ и останките на

средновековната крепост. Той помнеше построяването на бюст-паметника на Пейо Яворов пред Чифте-баня в Банската градина и засаждането на плачещата черница зад паметника, за да се откроява по-добре силуета на поета. Баща му, фирмописецът Любен Кантурски, го запознава с Владимир Димитров-Майстора и понякога водел момчето да погледа как рисува художникът.

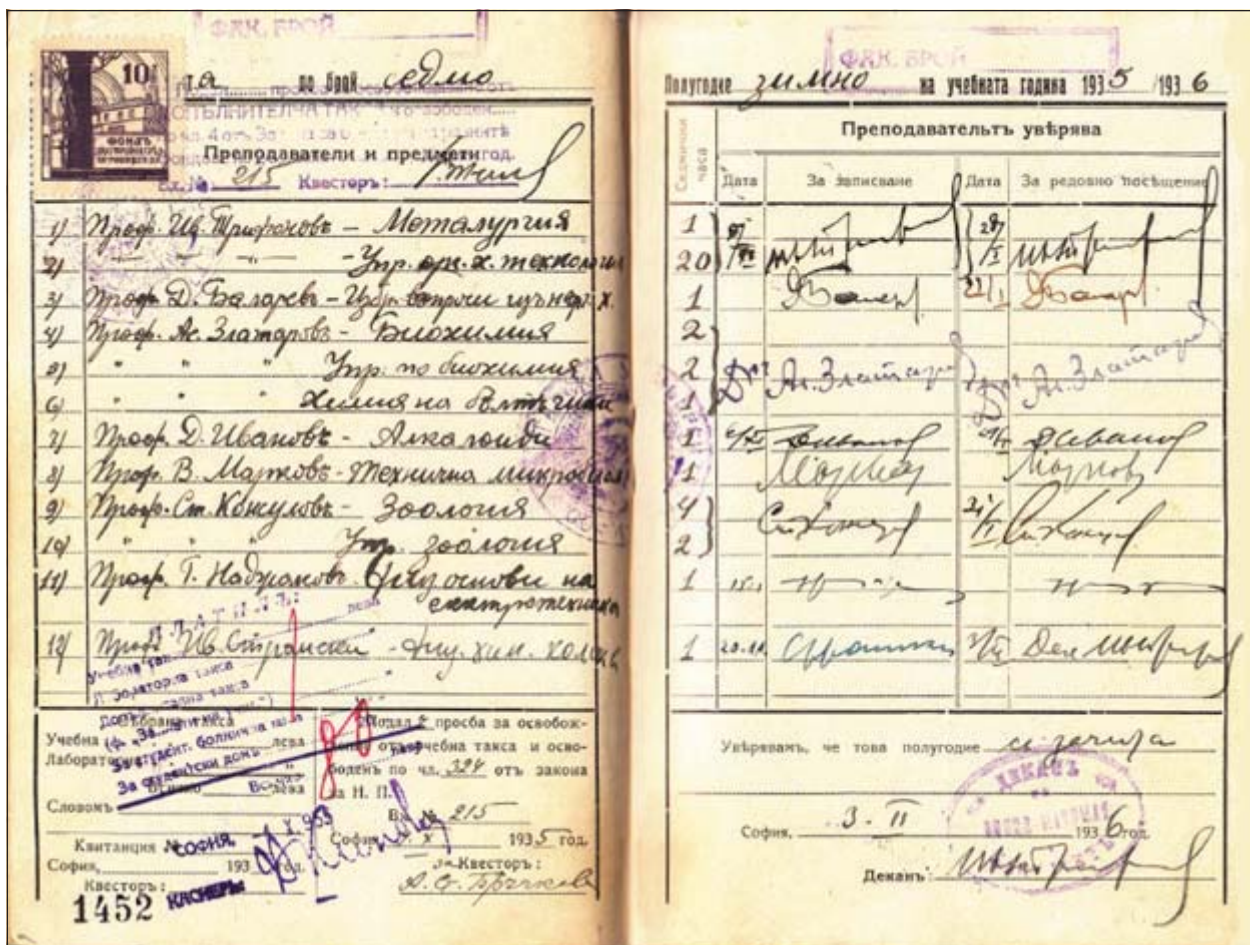
През 1932 г. Георги Кантурски завършва с отличен успех народната Държавна смесена гимназия „Н. Рилски“ в гр. Кюстендил и през същата година постъпва като студент по химия във Физико-математическия факултет на Софийския университет. По това време в университета преподават видни наши професори, учили в европейски университети и посветили своята просветителска и научна дейност на химията. С уважение и признателност баща ми говореше за своите преподаватели проф. Пенчо Райков, проф. Димитър Баларев, проф. Захари Караогланов, проф. Асен Златаров, проф. Димитър Иванов, проф. Иван Трифонов, проф. Иван Странски и много други. Те печелят сърцата на студентите не само със своите увлекателни

лекции на висок стил, но и с разсъжденията си върху общочовешки проблеми. Лекторите излагали научните факти строго и точно, без излишни подробности, подчертавайки общите закономерности при конкретни химични превръщания. Не може да се отмине високата високателност към студентите. Преди всяко лабораторно упражнение е провеждан колоквиум, а за да се вземе успешно изпит трябвало да покажат убедителни знания по целия учебен материал. С истинска гордост баща ми споменаваше имената на своите преподаватели и се радваше, че е имал изключителния шанс да ги познава, да слуша лекциите и сказките им и да се учи от техния пример. В студентската книжка на Г. Кантурски личат автентичните подписи на всички професори, които са преподавали на химиците от Физико-математическия факултет, включително проф. Аркадий Стоянов – по висша математика и проф. Георги Наджаков – по физически основи на електротехниката (фиг. 1).

Още като студент в 3-ти курс Г. Кантурски проявява интерес към химическата технология. Може би този интерес се появява от общуването с неговия съгражданин проф. Георги Колушки, който е завършил тази специалност в Петроградския технологически институт. Много и твърде разнообразни са мечтите за професионална реализация на дипломиралия се през юни 1936 г. млад химик. Знае, че университетското образование е не само цел, но и средство за по-нататъшно прилагане на придобитите знания в подходяща професия (фиг. 2). В списание „Химия и индустрия“ е публикувана снимка на дипломираните химици през 1936 г. заедно с техните професори по химическите дисциплини. Георги Кантурски е четвърти от ляво на дясно на последния ред (Химия и индустрия, 81 (2010) 8).

През март 1937 г. Георги Кантурски е назначен за кандидат-химик към лабораторията на Софийската митница (фиг. 3). На химическата лаборатория е отредена важна контролираща и методологична функция.

* Авторката Стефка Кантурска е дъщеря на доц. Георги Кантурски

Фиг. 1. Факсимиле от студентската книжка на Георги Кантурски със заверени подписи от професорите Иван Трифонов, Димитър Баларев, Асен Златаров, Димитър Иванов, Георги Наджаков и Иван Странски.

Задачите на лаборантите се свеждат до определяне на състава и качеството на изнасяните от страната и внасяните „от странство“ стоки и даване на препоръки да се приеме или да се спре даден вид стока, което е осо-

бено важно за развитието на търговията. След година и половина с разширяване на щата на митническите служители се открива място в химическата лаборатория при митницата в Свищов и Г. Кантурски заминава за

Фиг. 2. Студенти по химия пред сградата на Софийския университет, март 1934 г. Г. Кантурски е най-отдясно – третият отгоре надолу.

Фиг. 3. Г. Кантурски (третият отляво надясно) в химическата лаборатория на Софийската митница през 1937 г.

крайдунавския град, където остава 23 години. Лабораторията прилича на аптека, оборудвана с изключително прецизни за времето си микроскопи, везни, стъкленици, с многобройни химически реактиви. В шкафове и витрини са наредени като на изложба колекции на полезни изкопаеми, сбирки на минерали, проби от текстилни влакна, мостри от кожи, платове и бои. Провеждат се много опити и изследвания за доказване качеството и годността на внасяните руди, земно масло, строителни материали и хранителни стоки. Съставяни са доклади и протоколи за резултатите с определена практическа и дори научна стойност. Изследвайки добросъвестно различните проби, лаборант-химикът разбира, че качеството на стоките има определящо значение за тяхното „пласиране“ в търговията, а изучаването на качеството на стоките е перспективна задача.

В Държавната търговска гимназия „Димитър Хадживасилев“ в гр. Свищов повече от 40 години учениците изучават една нова наука – стокознание. Родоначалник на стокознанието в България е химикът Никифор Попов (1865–1897 г.), който през 1894 г. написва и издава първия учебник по стокознание у нас. Заедно с проф. Цани Калянджиев (1866–1944 г.) те преподават химия и стокознание в Свищовската търговска гимназия. Г. Кантурски многократно посещава кабинета по стокознание и се запознава с експонатите и пробите и разглежда учебниците, присъства на уроците.

Така химик по образование, той решава да посвети служебната си кариера на стокоевната наука. Във всяка своя дейност той следва неотклонно определена цел – да стане преподавател, да учи и възпитава младите, да предава своя опит и знания на тях. И тази цел той осъществява последователно и всеотдайно с вяра в крайния успех, въпреки срещаните трудности. Заедно

с майка ми Мара Кантурска, учителка по математика в Търговската гимназия на гр. Свищов, с която сключва брак през 1941 г., той посреща всички предизвикателства на живота. Винаги е споделял, че на нея дължи голяма част от успехите си.

През 1950 г. химическата лаборатория на пристанището в гр. Свищов се превръща в поделение на Търговската палата в България, а Георги Кантурски е назначен за ръководител на лаборатория при „Булгарконтрола“ в продължение на 10 години. Същевременно той е и хоноруван преподавател по стокознание и технология на по-важните промишлени отрасли във Висшия финансово-счетоводен институт (ВФСИ) „Димитър А. Ценов“ в Свищов. Първите му публикации, 11 на брой, са в списание „Природа“ в периода 1945–1948 г. и в сп. „Химия и индустрия“ – 6 броя (1946–1949 г.), и в съавторство – „Стокознание“ – учебници за търговско-стопанските гимназии, изд. „Народна просвета“ (1950–1954 г.). За студентите от ВФСИ в гр. Свищов той написва „Основи на стокознанието“ (1959 г.) и „Въведение в технологията на по-важните промишлени отрасли“ (1959 г.).

През 1961 г., след успешно издържан теоретичен и практически изпит, Георги Кантурски е назначен за редовен преподавател в катедра „Стокознание“, а след няколко месеца – за старши преподавател във Висшия институт за народно стопанство (ВИНС) в гр. Варна. През 1967 г. е избран за доцент по стокознание. От 1968 до 1974 г. е ръководител на катедра „Стокознание“ в същия институт.

Поемайки четенето на основния курс по стокознание, след оттеглянето на проф. Борис Великов, Георги Кантурски осъвременява значително съдържанието на дисциплината – приближава я до най-новите за вре-

мето си международно известни курсове, като тези на московския професор Б. М. Церевитинов, немския професор д-р G. Grundke, полския професор J. Iwinski. За първи път са въведени основни понятия и икономически подходи в стокознанието като наука, даваща точни и пълни знания за стоките, за техния вид, произход, качество, начини на опаковане, съхранение и транспорт. Доц. Кантурски работи върху редица дидактически проблеми, свързани със спецификата на стокоедното обучение, с въвеждане на стандарти за производство, изпитване и контрол на стоките. Особено внимание той отделя на практическата подготовка на бъдещите стокоеди. Написва специална Методика за провеждане на упражнения по стокознание. Намира време да посети със студенти заводските изпитвателни лаборатории на содовия и циментовия заводи в гр. Девня, на стъкларската фабрика в с. Белослав, на Нефтохимическия комбинат в гр. Бургас. Истински празници за студентите са посещенията на Международния панаир в гр. Пловдив.

Твърде разнообразна е тематиката на научните публикации на доц. Кантурски: изследване на синтетични миещи средства, хидростатичен метод за определяне на относителното тегло на несмесващи се течности, прахов анализ на минерални торове и др. Статиите са публикувани в „Известия“ – трудове на ВИНС Варна, „Народностопански архив“ на ВФСИ в Свищов, в немския годишник „Warenkundliche Berichte“ (Leipzig), в „Standardisierung“, „Towaroznawstwo“ – Probl. Jakosci, Lodz-Krakow, в списанията „Химия и индустрия“, „Хранителна промишленост“, „Стандарти и качество“. Написва 9 самостоятелни и 11 (в съавторство) учебници и методически ръководства по стокознание за ВУЗ и за икономическите техникуми, по-важни, от които са: „Стокознание на промишлените стоки“, „Стокоеден анализ и контрол на промишлените стоки“, „Материалознание“, „Справочник на стокоеда“ и др. Автор е на книгите „Практическо стокознание“, „Тъкани от нови текстилни влакна“, „Практическо окачествяване на промишлените стоки“.

По инициатива на доц. Георги Кантурски и със съдействието на колегите от катедрата и административното ръководство на ВИНС, през есента на 1970 година във Варна се провежда Първата национална научна конференция на тема: „Актуални проблеми на стокоедната наука“, на която той изнася пленарния доклад за съвременните проблеми на стокознанието. Оттогава на всеки четири години в Икономическия университет в гр. Варна се провежда научна конференция по стокознание. Доц. Г. Кантурски взема участие до IV-та конференция през 1982 година.

До края на земния си път (27 август 1984 г.) Георги Кантурски подготвя научно-популярни публикации за свойствата и качествата на стоките, за опаковките, съхранението и потребителската им стойност. В статии във вестниците „Дунавско дело“, „Народно дело“, „Социалистическа търговия“, „Поглед“, „Техническо дело“ и в издания на списанията „Химия и индустрия“, „Природа“ и „Стандарти и качество“ той дава полезни съвети на потребителите и търговските работници за оценяване на стоките и контрол на техните качества. За пръв път той предлага да се основат кабинети по качеството и клубове на потребителя.

При съставянето на Българска енциклопедия от 1977 година доц. Георги Кантурски участва с дописки за бележити химици и за Търговската гимназия в гр. Свищов.

Благодарение на своята добра научна осведоменост, прилагайки нови методи за интерактивно обучение, разработване на реферати и участия в конкурси за техническо творчество на младежта, доц. Кантурски обучава и възпитава поколения стокоеди, които намират своята професионална реализация в промишлените предприятия, търговията, в митническото дело или самите стават асистенти по стокознание.

През целия си жизнен път доц. Георги Кантурски споделяше мнението си, че човек е длъжен с действията си да бъде винаги полезен, защото всичко остава на хората. Беше убеден, че да даваш съвети, знания, обич и доброта е по-важно, отколкото да ги получаваш. Мисля, че той даде такъв пример със своя живот.

Публикации на доц. Георги Кантурски в списание „Химия и индустрия“

1. „Участие на глината при образуването на земното масло“, Химия и индустрия 24 (2), (1946) 77.
2. „В памет на Александър Ферсман“, Химия и индустрия 23 (7–8), (1946) 165.
3. „Окачествяване на моторните горива“, Химия и индустрия 24 (9), (1947) 354.
4. „Органолити“, Химия и индустрия 25 (4–5), (1948) 189.
5. „Синтетични влакна“, Химия и индустрия 27 (3–4), (1949) 230.
6. „200 години от рождението на Жозеф Луи Гей-Люсак“, Химия и индустрия (6), (1979) 276.
7. „200 години от рождението на Йонс Якоб Берцелиус – Име-епоха в историята на химията“, Химия и индустрия (8–9), (1979) 404.
8. „Дело, градено с научен ентузиазъм и творчески усет (100 години от рождението на инж.-химик Лука Йоцов)“, Химия и индустрия (3), (1980) 140.
9. „Класик в органичната химия (Михаил Кучеров)“, Химия и индустрия (9), (1980) 430.
10. „120 години от рождението на акад. Николай Курнаков“, Химия и индустрия (2), (1981) 95.